

Karcinogénne pesticídy vo vodách Dunaja

(TS:22.03.2011, Zvolen, Budapešť)

Po zavedení prísnejšej kontroly znečistenia vôd zo strany priemyslu ostáva poľnohospodárstvo najväčším znečisťovateľom vôd na Slovensku.

Naše posledné analýzy povrchových vôd Dunaja z územia Slovenska a Maďarska potvrdili predpoklad, že rezíduá pesticídov sa nachádzajú vo vodách aj v období, keď sa nepoužívajú. Ide predovšetkým o tzv. perzistentné pesticídy, medzi ktorými nechýbajú ani pesticídy zdraviu škodlivé, či karcinogénne alebo poškodzujúce hormonálny systém (2,4 – D; alachlor). V prílohe nájdete tabuľku rezíduí pesticídov, ktoré boli zistené Maďarskou akadémiou vied vo vzorkách vody vo februári 2011.

Centrum pre trvalodržateľné alternatívy (CEPTA) začalo spolu s maďarským projektovým partnerom **Levegő Munkacsoport** realizovať projekt AGROWATER podporený Programom cezhraničnej spolupráce Maďarská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 (HUSK CBC 2007 – 2013). Projekt je zameraný na dobrú poľnohospodársku prax v prevencii znečistenia vôd. Zahŕňa odber a analýzy vzoriek vody mimo a počas produkčného obdobia, ekotoxikologické analýzy vzoriek pôdy z rôznych systémov hospodárenia (ekologický, integrovaný, konvenčný), vzdelávaco – informačné aktivity a publikáciu rôznych informačných materiálov. Cieľom projektu je prispieť k zníženiu znečistenia vôd zo strany poľnohospodárstva.

Vzorky vôd boli odobraté na 10 rôznych miestach rieky Dunaj a v prípade jednej vzorky zo studne pitnej vody 8 km od toku Dunaja. Vzorky boli odobraté počas dvoch týždňov medzi miestami – Heinburg (Rakúsko-Slovenská hranica) a Dunajvaros (centrálne Maďarsko). Všetky vzorky obsahovali rezíduá pesticídov, ale pod oficiálnymi limitmi platnými v krajinách EÚ. Jedna vzorka obsahovala 6 rôznych druhov pesticídov vrátane zdraviu škodlivých účinných látok. 9 z 11 vzoriek obsahovali alachlór, účinnú látku zakázanú v krajinách EÚ od roku 2007. „Považujem za neprijateľné, že všetky vzorky vody obsahovali karcinogénne alebo pre hormonálny systém škodlivé pesticídy. Musíme zabezpečiť, aby takéto látky bezodkladne zmizli nie len z trhu, ale aj zo životného prostredia“ povedal environmentálny chemik z maďarskej partnerskej organizácie Levegő Munkacsoport.

Na Slovensku sú oficiálne monitorované pesticídy tak v povrchových, ako aj v spodných vodách. Obidva monitorovacie systémy však sledujú veľmi málo druhov pesticídov. V povrchových vodách bolo v roku 2009 na Slovensku sledovaných iba 25 účinných látok (pesticídov) a v podzemných dokonca iba 20 rôznych pesticídov. Mnohé z týchto pesticídov sú pesticídy, ktoré sa v poľnohospodárstve už dlhodobo nepoužívajú. „Tento počet analyzovaných účinných látok je absolútne nepostačujúci, keďže v EÚ máme povolených viac ako 300 rôznych účinných látok pesticídov“ povedal Daniel Lešinský z o. z. CEPTA. Navyše je potrebné dodať, že pri hodnotení koncentrácie rezíduí pesticídov (MRL) sa vôbec nezohľadňuje kombinačný ani kumulačný efekt v prípade, že sa vo vode nachádza viac druhov pesticídov. Na Slovensku chýba aj vhodné načasovanie a kvalitatívny výber vzoriek vody a analyzovaných druhov v súlade s aktuálne používanými pesticídmi pre danú lokalitu. Problémom je samozrejme aj nedostatok peňazí na komplexný monitoring. „Navrhujeme zavedenie špeciálneho poplatku pre tých, ktorí na pesticídoch zarábajú (predajcovia, distribútori) a tieto peniaze využiť na lepší monitoring a preventívne opatrenia tak, ako je tomu napr. v Dánsku“ dodal Daniel Lešinský z o. z. CEPTA.

Kontakt:

OZ CEPTA, Ing. Daniel Lešinský, PhD., 0905581076, lesinsky@changenet.sk

Tabuľka analyzovaných pesticídov

Table 1. – Rezíduá pesticídov (ng/L) vo vzorkách vody odobraných vo februári 2011 (qual. determination mol. ions listed in m/z)

vzorka	Zistené rezíduá pesticídov								
	Mecoprop	MCPA	dichlorprop	2,4-D	trifluralin	alachlor	metolachlor	elem. S (S ₈)	Galaxolide
	m/z 271	m/z 229+211	m/z 247	m/z 276	m/z 306	m/z 188+238	m/z 162	m/z 256	m/z 243+213
1. A/SK border	0.35	-	0.05	0.58	-	-		-	+
2. SK	0.21	-	-	0.40	-	-		+	++
3. SK, well	-	-	0.03	0.74	-	-		-	+
4. SK	0.20	-	-	0.62	-	-		+	+
5. HU/ SK border	-	-	-	0.59	-	-		+	+
6. HU	-	-	-	0.24	-	-		+++	-
7. HU	-	-	-	0.52	-	0.65		+++	+
8. HU	1.34	0.16	0.27	2.76	1.37	3.50		++	++
9. HU	0.64	0.20	0.43	3.81	-	3.30		++	-
10. HU	-	-	-	-	2.47	0.70	4.79	+	++
11. HU	-	-	-	-	8.63	10.30		+++	++

Miesta odberu vzoriek vody: 1. A – Hainburg; 2. SK – Bratislava; 3. SK – Vrakúň, (studňa, pitná voda); 4. SK – Komárno; 5. HU/ SK hranica – Dömös; 6. HU – Budapest (Lupa-szigetnél); 7. HU – Budapest (Kopaszi-gátnál 1); 8. HU – Ercsi; 9. HU – Dunaújváros; 10. HU – Budapest 3 (Kopaszi-gátnál 2); 11. HU – Budapest 4 (Római fürdőnél);

Zoznam účinných látok monitorovaných v povrchových vodách SR v r. 2009:

Alachlór, Endosulfán (alfa endosulfán), Atrazín, Desetylatrazín, Desizopropylatrazín, Desmedipham, Diuron, Ethofumesate, Chloridazon, Chlortoluron, Izoproturon, Pendimethalin, Phenmedipham, Prometryn, Simazín, Terbutryn, Terbutylazin, + acid pesticides: 2,4D kyselina; 2-metyl-4chlórphenoxyoctová kys. (MCPA); Bentazon; Clopyralid; Dicamba; Fluoroxipyr; MCPB; MCPP

Zoznam účinných látok monitorovaných v podzemných vodách SR v r. 2009:

acetochlór,alachlór, atrazín, carboxin, desetylatrazin, desizopropylatrazin, desmedipham, endosulfán (alfa), ethofumesate, chloridazon, chlorpropham, chlortoluron, izoproturon, metamitron, pendimethalin, phenmedipham, Prometryn, simazín, terbutryn, terbutylazin;

Projekt: Poľnohospodárstvo bez znečistených vôd / Ne szennyezze a mezőgazdaság a vizeinket! / Agriculture shouldn't pollute our waters! (AGROWATER)

Kód projektu: HUSK/0901/2.1.2/0076

www.husk-cbc.eu

Obsah tejto tlačovej správy nereprezentuje oficiálne stanovisko Európskej únie.